

Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Türkiye İmalat Sanayi

Yrd. Doç. Dr. Semiha AYTEMİZ

Mersin Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü

ÖZET

Karşılaştırmalı Üstünlükler Kuramı tam rekabet koşullarının geçerli olduğu ve devletin dış ticarete müdahale etmediği bir ortamda, ülkelerin dış ticaretten elde edebilecekleri kazançları ele alır. Söz konusu serbest ticaret ortamında, ülkeler görece olarak daha düşük maliyetle ürettikleri malları ihraç edecek, karşılığında ise daha yüksek maliyetle ürettikleri malları ithal edecektir. Böylelikle, ülkeler sahip oldukları üretim faktörlerini etkin bir biçimde kullanacaklar ve görece karşılaştırmalı üstünlüğe sahip oldukları mallarda uzmanlaşacaklardır. Bu çalışmanın amacı Türkiye imalat sanayinde 1980-2007 yılları arasında karşılaştırmalı üstünlüklerin seyrinin araştırılmasıdır. İmalat sanayi alt sektörleri faktör kullanım yoğunluklarına göre sınıflandırılarak karşılaştırmalı üstünlükleri hesaplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye, emek yoğun ve hammadde yoğun sanayilerde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olurken, ölçek yoğun ve farklılaştırılmış ve bilim bazı sektörlerde karşılaştırmalı dezavantaja sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Üstünlükler, Rekabet Gücü, Faktör Kullanım Yoğunluğu, İmalat Sanayi, Dış Ticaret.

Comparative Advantages and Turkish Manufacturing Industry

ABSTRACT

Theory of Comparative Advantages investigates countries' gains from trade under perfect competition and no government intervention. Under such free trade conditions, countries export the products with relatively low production cost and import the products with relatively high production cost. By doing so, countries efficiently use their production factors and specialize on products which they have relative comparative advantage. Purpose of this study is to investigate the progress of comparative advantages in Turkish manufacturing industry between 1980 and 2007. Manufacturing industry sub-sectors are divided into categories based on their factor usage intensity, and their comparative advantages are computed. Results show that Turkey has comparative advantage in labor intensive and raw-material intensive industries, and has comparative disadvantage in scale intensive and differentiated and science based industries.

Key Words: Comparative Advantages, Competitive Power, Factor Usage Intensity, Manufacturing Industry, Foreign Trade.

1.GİRİŞ

1980 Ekonomik İstikrar ve Dışa Açılma Programı ile birlikte Türkiye, dünyadaki gelişmelere paralel olarak, ekonomi politikalarında keskin bir dönüşüm gerçekleştirmiş, içe yönelik ithal ikameci politikalar yerine mal ve finans piyasalarını dünya ekonomisi ile bütünleştirmeye yönelik ihracat öncelikli politikalar uygulamıştır. Bu doğrultuda, öncelikle dış ticaret

serbestleştirilmiş ve daha sonra sermaye hareketleri serbest bırakılarak ekonomi dışa açılmıştır. Bir ülkenin hem belirli bir tarih anında, hem de zaman içinde görece değişimle beraber, dünya ekonomisi ile bütünleşme¹ derecesindeki artış anlamını taşıyan dışa açılma, 1970'li yıllarda yaşanan gelişmelerin sonucunda 1980'lerden günümüze önem kazanan bir olgudur. Dışa açılmanın teorik arka planı Karşılaştırmalı Üstünlükler Kuramına dayanmaktadır. Bilindiği gibi bu kurama göre, iki ülkeli iki mallı bir ticaret modelinde, ticarete katılan her iki ülke de bu ticaretten yarar sağlayacaktır. Çünkü kıt kaynaklar bu şekilde daha etkin dağılacak ve sonuçta tüm dünya refahı artacaktır. Dolayısıyla, Karşılaştırmalı Üstünlükler Kuramı, tam rekabet koşullarının geçerli olduğu ve devletin dış ticarete müdahale etmediği bir ortamda, ülkelerin dış ticaretten elde edecekleri kazançları ele alır. Söz konusu serbest ticaret ortamında, ülkeler görece olarak daha düşük maliyetle ürettikleri malları ihraç edecek, karşılığında ise daha yüksek maliyetle ürettikleri malları ithal edecektir. Böylelikle, ülkeler sahip oldukları üretim faktörlerini etkin bir biçimde kullanacaklar ve görece karşılaştırmalı üstünlüğe sahip oldukları mallarda uzmanlaşacaklardır. Sonuç olarak ülkelerin sahip olduğu karşılaştırmalı üstünlükler, ülkelerin dış ticaretlerinin yapısını da belirleyecektir.

Öte yandan, ihracat ve İthalatı oluşturan mal bileşimlerine, faktör donanımı, sanayi teşvik politikası, dış ticaret rejimi ve döviz kuru gibi çok çeşitli etkenler yansımaktadır. Bu etkenler göz önüne alındığında, karşılaştırmalı üstünlükler tek başına dış ticaretin yapısını belirleyebilecek bir kriter olamaz. Bununla birlikte, bir ülkenin ihracatının görece güçlü olduğu ve İthalatının da görece zayıf olduğu mallardan oluştuğu varsayılabilir. Bu durumda, bu anlamdaki bir görece üstünlüğün göstergesi olarak Boratav ve Türkcan (1993) tarafından tanımlanan Ticarete Katkı (TK) indeksi kullanılabilir. Bu bağlamda, çalışmanın amacı ticarete katkı indeksi yardımı ile Türkiye'nin 1980 sonrasında günümüze karşılaştırmalı üstünlüğünün seyrinin araştırılmasıdır. Bu çerçevede çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde imalat sanayinin karşılaştırmalı üstünlüğü ve rekabet gücüne ilişkin ampirik çalışmalardan bahsedilmekte; ikinci bölümde çalışmada kullanılan veri seti ve yöntem açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde ise analiz sonuçları değerlendirilmektedir.

2. AMPİRİK ÇALIŞMALAR

Türkiye imalat sanayinde karşılaştırmalı üstünlükler ve rekabet gücüne yönelik olarak yapılmış ampirik çalışmaların, tüm imalat sanayi açısından, en kapsamlı olanları Filiztekin (2006), Eşiyok (2007), Utkulu (2005) ve Yükseler ve Türkan (2008)'e aittir. Bu çalışmalarda kullanılan yöntemlerⁱⁱ farklılaşmakla birlikte birbirine yakın sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre, Filiztekin (2006), Türkiye'nin dış ticaretinde başlangıçtaki karşılaştırmalı üstünlüğünün az da olsa değişimle birlikte halen uzmanlaşmanın görece olarak emek yoğun ürünlere dayalı yapısının devam ettiği sonucuna ulaşmıştır. Eşiyok (2007), Türkiye'nin emek yoğun düşük teknoloji mallar ihracatçısı ülke konumundan çıkamadığı

sonucuna ulaşırken; Utkulu (2005), Filiztekin (2006) gibi Türkiye'nin dış ticaretinde karşılaştırmalı üstünlüğünde bir değişimin başladığı ancak, henüz teknoloji yoğun ve bilgi yoğun mallarda karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yükseler ve Türkan (2008) da, imalat sanayi dış ticaret hacminin önemli oranda arttığı fakat bu artışın katma değer üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Başka bir deyişle, Türkiye'nin ticaret hacmindeki genişlemenin yüksek katma değerli ürünlerden değil, düşük katma değerli ürünlerden kaynaklandığını belirtmektedirler. Dolayısıyla söz konusu çalışmalara göre, Türkiye'nin emek yoğun, düşük teknoloji ve dolayısıyla düşük katma değerli ürünlerdeⁱⁱⁱ rekabet gücü bulunurken, henüz ileri teknoloji içeren yüksek katma değerli ürünlerde rekabet gücü ve dolayısıyla karşılaştırmalı üstünlüğü bulunmamaktadır.

3. VERİ SETİ VE ANALİZ YÖNTEMİ

Çalışmada kullanılan veri setinin kaynağı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'dur. 1980-2007 yıllarına ilişkin olarak TÜİK'in Dış Ticaret İstatistiklerine dayalı veriler Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması (ISIC), 3.Revizyon ve 2 hane düzeyinde imalat sanayi 22 alt sektörünün faktör kullanım yoğunluklarına^{iv} göre gruplandırılmasından oluşmaktadır.

Ticarete katkı indeksi, bir imalat sanayi sektörünün gerçekleşen İhracat ve İthalat dengesinin (Xs-Ms) imalat sanayinin temsili bir ortalaması ile karşılaştırılmasından türetilmekte ve şöyle ifade edilmektedir (Boratav ve Türkcan, 1993:52-53):

$$TKs = \frac{1}{(Xi + Mi)} \left((Xs - Ms) - \frac{(Xs - Ms)}{(Xi + Mi)} (Xi - Mi) \right)$$

Burada TKs, s sektörünün imalat sanayi dış ticaret dengesine yaptığı katkının ölçüsüdür. Xs ve Ms sırasıyla, s sektörünün ihracat ve ithalat miktarları; Xi ve Mi ise, imalat sanayi toplam ihracat ve ithalat miktarlarıdır. TKs pozitifse, sektör İhracat fazlası vermekte ve imalat sanayi ürünleri dış ticaret dengesini iyileştirici yönde katkı yapmaktadır. TKs negatifse, sektör İthalat fazlası vermektedir. Böylece, ticarete katkı indeksi, s malı ya da sektörünün karşılaştırmalı üstünlüğü hakkında ipucu vermektedir. Yüksek pozitif TK değerleri dış ticarete karşılaştırmalı üstünlüğe, yüksek negatif TK değerleri ise karşılaştırmalı dezavantaja işaret edecektir. Pozitif bir TK değerinin azalma eğilimi göstermesi, söz konusu sektörde karşılaştırmalı üstünlüklerin azalmakta olduğuna; negatif TK değerinin pozitive dönüşmesi ise, karşılaştırmalı üstünlük kazanmaya başladığına işaret sayılacaktır.

4. FAKTÖR KULLANIM YOĞUNLUKLARINA GÖRE TİCARETE KATKI (TK) İNDEKSİ: ANALİZ SONUÇLARI

Faktör kullanım yoğunluklarına göre sektör sınıflandırmasında sektör grupları için ticarete katkı indeksi 1980-2007 yılları arasında hesaplanmıştır. Burada toplam dış ticaret dengesi olarak imalat sanayi ürünleri toplamı

alınmıştır. Hesaplama sonuçları Ek Tablo 1'de verilmiştir. Her sektör grubu için bu indeksin zaman içindeki seyrine bakıldığında şunlar söylenebilir:

— Hammadde yoğun sektör grubunda TK indeksi dalgalanan bir seyir izlemektedir. Bu sektör grubunda indeks bazı yıllarda (1980, 1981, 1990, 1993, 1996, 2000, 2006, 2007) negatif, bazı yıllarda da pozitif değer almaktadır. Hammadde yoğun sanayiler içerisinde TK indeksi sürekli pozitif değer alan iki sektör bulunmaktadır^v. Bunlar, Gıda Ürünleri ve İçecek Sanayi ile Metalik Olmayan Diğer Mineraller Sanayi'dir. Bu sektörlerin pozitif TK indeksinin dalgalı olması karşılaştırmalı üstünlüklerinin de kimi yıllarda güçlenmesi, kimi yıllarda ise aşınması anlamına gelmektedir. Nitekim söz konusu sektörlerin imalat sanayi ihracatı içerisindeki paylarını gösteren Ek Tablo 2'den de görüleceği üzere özellikle Gıda Ürünleri ve İçecek Sanayi'nin 2000'li yıllardaki payı 1990'lardaki payının oldukça gerisinde kalmaktadır. Bu sektörün imalat sanayi toplam ihracatı içindeki payı 1990'larda % 10'lar düzeyinde iken 2007 yılı itibarıyla % 5.1'e düşmüştür.

-Emek yoğun sektör grubunda TK indeksi her zaman pozitif değer almaktadır. Bununla birlikte izlediği seyre bakıldığında bu sektör grubunun pozitif indeks değerinin 1990'lardan sonra azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu da söz konusu sektör grubunun karşılaştırmalı üstünlüklerinin aşınması demektir. Nitekim emek yoğun sanayilerin imalat sanayi toplam ihracatı içerisindeki payının azalma eğiliminde olması da aynı anlamı işaret etmektedir. 1990'larda bu pay %45'ler düzeyinde iken, 2007 yılı itibarıyla %30.2'ye düşmüştür (Bkz. Ek Tablo 2). Bu grup içinde de sürekli pozitif TK değeri veren iki sektör bulunmaktadır. Bunlar, Tekstil Ürünleri Sanayi ile Giyim Eşyası Sanayi'dir. Bu sanayilerden Tekstil Ürünleri Sanayi'nin sahip olduğu karşılaştırmalı üstünlüklerin 2000'li yıllarda aşınma eğiliminde olduğu; Giyim Eşyası Sanayi'nin ise 1990'lı yıllarda yakaladığı karşılaştırmalı avantajının 2000'li yıllarda aşınmaya başladığı görülmektedir. Yine Ek Tablo 2'ye bakıldığında günümüzde bu sanayilerin imalat sanayi toplam ihracatı içerisindeki paylarının 1990'lardaki düzeyinin oldukça gerisinde kaldıkları görülmektedir. Emek yoğun sanayiler içerisinde dikkati çeken bir başka sektör Metal Eşya Sanayi'dir. Bu sektör 1980'li ve 1990'lı yıllarda karşılaştırmalı dezavantaja sahipken 2003 yılından itibaren karşılaştırmalı avantaja sahip sektör konumuna gelmiştir.

— Ölçek yoğun sektör grubunda TK indeksi her zaman negatif değer almaktadır. İndeks değerlerinin seyrine bakıldığında negatif indeks değerlerinin özellikle 2000'li yıllarda azalma eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Bu da söz konusu sektör grubunun karşılaştırmalı dezavantajının azaldığı anlamına gelmektedir. Zira ölçek yoğun sanayilerin imalat sanayi toplam ihracatı içindeki payının 2007 yılı itibarıyla % 40.6'ya yükselmesi de Türkiye'nin bu sanayilerde ihracat yeteneği kazanmaya başladığını göstermektedir (Bkz. Ek Tablo 2). Bu sektör grubu içerisinde Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sanayi, Motorlu Kara Taşıtları ve Römorklar Sanayi ve Diğer Ulaşım Araçları Sanayi dışındaki

sanayiler her zaman negatif TK indeks değeri göstermektedir. Söz konusu üç sanayinin TK indeksi ise dalgalanmaktadır. Bunlardan, Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sanayi'nin indeks değeri 2001 yılından itibaren pozitifdir. Dolayısıyla bu sektörün 2001 yılından itibaren karşılaştırmalı avantaja sahip olduğu söylenebilir. Öte yandan, Motorlu Kara Taşıtları ve Römorklar Sanayi ile Diğer Ulaşım Araçları Sanayi'nin TK indeksi 2000'li bazı yıllardaki pozitif değerleri dışında negatif seyir izlediği görülmektedir. İhracat payları açısından bakıldığında Motorlu Kara Taşıtları ve Römorklar ile Ana Metal Sanayi 2000'li yıllarda öne çıkan sanayilerdir. 2007 yılı itibariyle Motorlu Kara Taşıtlarının ihracat payı %16.8'e, Ana Metal Sanayinin payı ise %12.2'ye yükselmiştir.

— Farklılaştırılmış ve Bilim Bazlı Sanayiler grubunda TK indeksi her zaman negatif değer almaktadır. Ancak, ölçek yoğun sanayiler grubunda olduğu gibi bu sanayi grubunun indeks değeri de azalma eğilimindedir. Dolayısıyla bu sektör grubunun karşılaştırmalı dezavantajının azalmakta olduğu söylenebilir. Zaten Ek Tablo 2'ye bakıldığında bu sanayilerin ihracat payının yükselme eğiliminde olduğu da görülmektedir. Bu sanayiler içerisinde ihracat payları açısından öne çıkan iki alt sektör bulunmaktadır. Bunlar; Makina ve Teçhizat İmalatı ile Elektrikli Makina ve Cihazlar Sanayileridir. Her iki alt sektörün imalat sanayi ihracatı içindeki payları sırasıyla, % 1.1'den %7.9'a; % 0,2'den % 4.1'e yükselmiştir (Bkz. Ek Tablo 2). Söz konusu alt sektörlerin TK indeksleri incelendiğinde indeks değerinin negatif olmakla birlikte azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. Buradan Türkiye'nin bu sektörlerde karşılaştırmalı dezavantajının azaldığını söylemek mümkündür.

2007 yılı itibariyle Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu sektörler sırasıyla, Giyim Eşyası, Tekstil Ürünleri, Gıda Ürünleri, Motorlu Kara Taşıtları ve Römorklar, Metalik Olmayan Diğer Mineraller, Metal Eşya Sanayi ve Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sanayi'leridir. Bu sektörlerden ilk üç sektör her zaman pozitif TK değerine sahiptir ve güçlü karşılaştırmalı üstünlük sunmaktadır. Motorlu Kara Taşıtları ve Römorklar, Metal Eşya Sanayi ve Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sanayileri ise 2000'li yıllardan itibaren karşılaştırmalı üstünlüğe sahip sektörlerdir.

Boratav ve Türkcan (1993) 1970-1991 yıllarını kapsayan çalışmalarında imalat sanayinde hem sektör bazında, hem de mal bazında hesapladıkları ticarete katkı indeksi sonuçlarına göre 1991 yılı itibariyle her zaman pozitif TK değeri alan sektörler dokuma-giyim, gıda sanayi, deri- kösele, cam-seramik, çimento ve orman ürünleri sektörleridir. Bunlar aynı zamanda Türkiye'nin dış ticarete karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu sektörlerdir. Bu sonuçlar yukarıda belirtilen güçlü karşılaştırmalı üstünlüğe sahip sektör bulguları ile paralellik göstermektedir. Ancak, daha önce de ifade edildiği gibi, Türkiye'nin bu sektörlerdeki karşılaştırmalı üstünlüğü aşınmaktadır.

Tablo 1: Ticarete Katkı İndeksi Bütün Yıllarda Aynı İşareti Alan Sektörler

Bütün Yıllarda Pozitif Ticarete Katkı İndeksi Alan Sektörler	Bütün Yıllarda Negatif Ticarete Katkı İndeksi Alan Sektörler
Gıda Ürünleri ve İçecek (15) Tekstil Ürünleri (17) Giyim Eşyası (18) Metalik Olmayan Diğer Mineraller (26)	Kağıt ve Kağıt Ürünleri (21) Kimyasal Madde ve Ürünler (24) Ana Metal Sanayi (27) Makina ve Teçhizat İmalatı (29) Büro, Muhasebe ve Bilgi İşl. Mak. (30) Elektrikli Makina ve Cihazlar (31) Haberleşme Teçhizatı ve Cihazları (32) Tıbbi, Hassas, Opt. Aletler ve Saat (33)

Öte taraftan, ihracat payları açısından bakıldığında ölçek yoğun ile farklılaştırılmış ve bilim bazlı sanayilerin payları toplamı imalat sanayi toplam ihracatının %55.8'ini oluşturmaktadır. Bu açıdan, Türkiye imalat sanayi ihracatının yapısında bir değişim sürecinin başladığı söylenebilir. Bununla birlikte, Türkiye'nin bu sanayilerde net ithalatçı konumunda olması (Bkz. Ek Tablo 3) her iki sektör grubunda karşılaştırmalı dezavantaja sahip olmasına yol açmaktadır.

5. SONUÇ

Bu çalışmada 1980-2007 yılları arasında Türkiye'nin faktör kullanım yoğunluklarına göre imalat sanayi sektörlerinde karşılaştırmalı üstünlüğü TK indeksi yardımıyla araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, sektör gruplarına bir bütün olarak bakıldığında emek yoğun sektör grubunda TK indeksi sürekli pozitif olurken, hammadde yoğun sektör grubunda TK indeksi dalgalanmaktadır. Ölçek yoğun ile farklılaştırılmış ve bilim bazlı sektör grubu ise her zaman negatif TK indeksi vermektedir. Yine sonuçlara göre, pozitif TK değeri veren sektörlerde indeks değeri azalma eğilimi gözlenmektedir. Bu ise söz konusu sektörlerin karşılaştırmalı üstünlüğünün aşındığı anlamına gelmektedir. Öte yandan negatif TK değeri veren sektörlerde de indeksin mutlak değer olarak küçülmesi Türkiye'nin bu sektörlerde karşılaştırmalı dezavantajının azalması anlamına gelmektedir.

2007 yılı itibarıyla Türkiye'nin güçlü karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu sektörler hammadde yoğun ve emek yoğun sektörler içerisinde bulunan Giyim Eşyası, Tekstil Ürünleri ve Gıda Ürünleri Sanayileri'dir. Bu sektörler aynı zamanda Türkiye'nin geleneksel olarak karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu sektörlerdir. Bunların yanında Türkiye 2000'li yıllarda üç yeni sektörde daha karşılaştırmalı üstünlük kazanmıştır. Bu sektörler ise Motorlu Kara Taşıtları ve Römorklar, Metal Eşya Sanayi ve Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sanayileri'dir. Metal Eşya Sanayi emek yoğun sektör grubunda yer alırken, Motorlu Kara Taşıtları ve Römorklar ile plastik ve Kauçuk Ürünleri Sanayileri ölçek yoğun sektör grubunda yer almaktadır.

Sonuç olarak Türkiye'nin emek yoğun ve hammadde yoğun sektörlerde karşılaştırmalı üstünlüğü bulunurken; ölçek yoğun ile farklılaştırılmış ve bilim

bazlı sektörlerde henüz karşılaştırmalı üstünlüğü bulunmamaktadır. Bununla birlikte, bu sektörlerin toplam ihracat içerisindeki paylarının artıyor olması Türkiye'nin bu sektörlerde de ihracat yeteneği kazanmaya başladığını göstermektedir.

KAYNAKÇA

- BALASSA, Bela (1965), "Traded Liberalization and "Revealed Comparative Advantage", The Manchester School of Comparative Advantage", **Weltwirtschaftliches Archiv**, Cilt: 127, s.265-280.
- BORATAV, Korkut ve Ergun TÜRKCAN (1993), **Türkiye'de Sanayileşmenin Yeni Boyutları ve KİT'ler, İktisat Politikası Seçenekleri**, 1.Baskı, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- EŞİYOK, Ali B. (2007), "Türkiye Ekonomisinin Rekabet Gücündeki Gelişmeler ve Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre Dış Ticaretin Yapısı", **Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar**, Cilt: 44, Sayı: 514, s.15-36.
- FİLİZTEKİN, Alpay (2006), "Türkiye'de Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlüklerin Evrimi", **DTM Uluslararası Ekonomi ve Dış Ticaret Politikaları Dergisi**, Yıl:1, Sayı:1, s.101-116.
- KAZGAN, Gülten (1988), **Ekonomide Dışa Açık Büyüme**, 2. Basım, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- OECD (1996), **Technology, Productivity and Job Creation**, Paris.
- UTKULU, Utku (2005), **Türkiye'nin Dış Ticareti ve Değişen Mukayeseli Üstünlükler**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir.
- VOLLRATH, Thomas L. (1991), " A Theoretical Evaluation of Alternative Trade Intensity Measures of Revealed Comparative Advantage", **Weltwirtschaftliches Archiv**, Cilt: 130, s.265-279.
- YÜKSELER, Zafer ve Ercan TÜRKAN (2008), **Türkiye'nin Üretim ve Dış Ticaret Yapısında Dönüşüm, Küresel Yönelimler ve Yansımalar**, TÜSİAD Yayınları Yayın No: TÜSİAD-T/2008-02/453, İstanbul.

ⁱ Bir ülkenin dünya ekonomisi ile bütünleşmesi, mal-hizmet ve faktör hareketleriyle gerçekleşir. Mal ve hizmet ticaretinin ülkenin yarattığı gayri safi yurtiçi hasılaya (GSYİH) oranının yüksek ve dış ticarete devlet müdahalesinin en az düzeyde olduğu; sermaye hareketlerinin ilke içi tasarruf ya da yatırımdaki oranının yüksek ve devlet denetiminden arındırılmış olduğu ülkeler dışa çok açık, dünya ekonomisi ile bütünleşmiş sayılmaktadır. Bu makalede, çalışmanın amacına uygun olarak dış açıklık yalnızca dış ticaret açısından ele alınacaktır. Geniş bilgi için bkz. Kazgan, G. Ekonomide Dışa Açık Büyüme, Altın Kitaplar Yayınevi, 1988, İstanbul, s.32-33.

ⁱⁱEn yaygın kullanılan yöntem Balassa (1965)'nin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler yaklaşımı'dır. Bunun dışında söz konusu çalışmaların bir kısmında Vollrath (1991)'in geliştirdiği üç indeks olan Görelî Ticaret Avantajı İndeksi, Görelî İhracat Üstünlüğü İndeksi ve Açıklanmış Rekabetçilik indeksi kullanılmıştır.

ⁱⁱⁱ Bu ürünler; gıda ürünleri ve içecek, tütün ürünleri, giyim eşyası ve tekstil ürünleridir.

^{iv} Faktör kullanım yoğunluğuna göre imalat sanayi alt sektörleri ekte verilmektedir.

^v Gıda ürünleri ve içecek sanayinin ticarete katkı indeksi 1980 yılında negatif çıkmıştır. Ancak, söz konusu yıl Türkiye'de yapısal dönüşümün başladığı yıl olması sebebiyle 1980 yılı analizlere katılmayabilir.

^v 2008 yılı verileri çalışmanın tamamlandığı tarih itibari ile TÜİK tarafından henüz yayınlanmadığı için analizlere dahil edilememiştir.

Tablo 1: İmalat Üretiminde Enerji Verimliliği

Sektör	Yıl																											
	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17
İmalat Yılı	4192	4124	4189	4178	4262	4285	4375	4455	4525	4613	4681	4769	4836	4924	5012	5100	5188	5276	5364	5452	5540	5628	5716	5804	5892	5980	6068	6156
Çelikler (1)	4105	4058	4045	4085	4205	4255	4325	4405	4485	4565	4645	4725	4805	4885	4965	5045	5125	5205	5285	5365	5445	5525	5605	5685	5765	5845	5925	6005
Demir (1)	4004	4002	4004	4002	4002	4002	4002	4008	4005	4009	4009	4004	4004	4009	4009	4001	4005	4001	4004	4005	4004	4005	4004	4005	4004	4005	4002	4002
Alüminyum (2)	4129	4129	4107	4129	4105	4105	4102	4102	4102	4107	4109	4104	4105	4104	4105	4104	4105	4104	4105	4104	4105	4104	4105	4104	4105	4102	4102	4102
Metaller (3)	4011	4015	4025	4028	4028	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025	4025
İmalat Yılı	4125	4189	4192	4198	4265	4320	4375	4435	4495	4555	4615	4675	4735	4795	4855	4915	4975	5035	5095	5155	5215	5275	5335	5395	5455	5515	5575	5635
Çelikler (1)	4120	4184	4192	4198	4265	4320	4375	4435	4495	4555	4615	4675	4735	4795	4855	4915	4975	5035	5095	5155	5215	5275	5335	5395	5455	5515	5575	5635
Demir (1)	4057	4025	4040	4028	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051	4051
Balıkçılık (2)	4101	4104	4105	4104	4108	4108	4109	4107	4103	4100	4106	4105	4102	4107	4108	4101	4108	4101	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102
Metaller (3)	4102	4125	4182	4185	4262	4312	4362	4412	4462	4512	4562	4612	4662	4712	4762	4812	4862	4912	4962	5012	5062	5112	5162	5212	5262	5312	5362	5412
İmalat Yılı	4122	4251	4282	4275	4385	4435	4525	4615	4705	4795	4885	4975	5065	5155	5245	5335	5425	5515	5605	5695	5785	5875	5965	6055	6145	6235	6325	6415
Kıyma (2)	4188	4109	4105	4107	4105	4100	4105	4100	4107	4101	4102	4108	4108	4105	4107	4101	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102
Bakır (2)	4102	4101	4105	4109	4105	4106	4109	4106	4109	4101	4102	4108	4108	4105	4107	4101	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102
Kıyma (2)	4212	4151	4199	4125	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105
Çelikler (1)	4102	4125	4128	4129	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102	4102
Alüminyum (2)	4109	4104	4125	4128	4102	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105
Metaller (3)	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105
İmalat Yılı	4101	4124	4125	4129	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125
Çelikler (1)	4109	4129	4109	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125
Demir (1)	4105	4102	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108
Alüminyum (2)	4109	4109	4108	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105
Metaller (3)	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105
İmalat Yılı	4101	4124	4125	4129	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125
Çelikler (1)	4109	4129	4109	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125	4125
Demir (1)	4105	4102	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108	4108
Alüminyum (2)	4109	4109	4108	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105
Metaller (3)	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105	4105

Kaynak: TÜRKİYE İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ

Ba. Tablo 3: Fakir Kadınların Yağın Kullandıkları Çeşitli Yağlar*

Yağ Türü	Yıl																												
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
Saklı Yağ	0,257	0,170	0,022	0,124	0,122	0,121	0,103	0,127	0,117	0,116	0,128	0,118	0,107	0,098	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105	0,105
Ham Yağ	0,055	0,035	0,025	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	
Çabul Üzümü Yağı (15)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
Tütün Yağı (16)	0,001	0,000	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	
Yağ ve Karı Yağı (20)	0,195	0,121	0,080	0,081	0,047	0,045	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	0,025	
Kakao Yağı ve Diğer Yağlar (21)	0,005	0,013	0,005	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	0,020	
Diğer Yağlar (22)	0,071	0,064	0,080	0,058	0,051	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	
Yağın (23)	0,008	0,008	0,004	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	
Yağın (24)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
Yağın (25)	0,001	0,002	0,007	0,005	0,002	0,004	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	
Yağın (26)	0,001	0,002	0,002	0,002	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	
Yağın (27)	0,456	0,429	0,536	0,507	0,398	0,512	0,449	0,465	0,485	0,518	0,451	0,457	0,487	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	0,453	
Yağın (28)	0,005	0,007	0,007	0,009	0,006	0,003	0,002	0,006	0,005	0,004	0,007	0,003	0,003	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	
Yağın (29)	0,001	0,001	0,001	0,002	0,002	0,001	0,002	0,002	0,003	0,003	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	0,004	
Yağın (30)	0,294	0,240	0,215	0,234	0,234	0,210	0,198	0,215	0,217	0,237	0,210	0,195	0,194	0,194	0,214	0,178	0,175	0,180	0,178	0,175	0,180	0,178	0,178	0,178	0,178	0,178	0,178	0,178	
Yağın (31)	0,091	0,055	0,080	0,057	0,054	0,062	0,047	0,044	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	0,045	
Yağın (32)	0,098	0,107	0,115	0,126	0,137	0,151	0,118	0,145	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	0,140	
Yağın (33)	0,025	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	0,035	
Yağın (34)	0,013	0,024	0,035	0,045	0,027	0,045	0,030	0,000	0,027	0,040	0,031	0,034	0,033	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	
Yağın (35)	0,238	0,238	0,235	0,230	0,238	0,230	0,231	0,238	0,237	0,237	0,235	0,230	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	0,231	
Yağın (36)	0,132	0,187	0,215	0,199	0,179	0,180	0,225	0,188	0,167	0,157	0,192	0,199	0,190	0,182	0,169	0,238	0,195	0,192	0,192	0,192	0,192	0,192	0,192	0,192	0,192	0,192	0,192	0,192	
Yağın (37)	0,012	0,018	0,018	0,018	0,011	0,013	0,021	0,024	0,027	0,024	0,028	0,030	0,028	0,024	0,024	0,024	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	0,022	
Yağın (38)	0,038	0,032	0,034	0,032	0,027	0,032	0,038	0,035	0,035	0,035	0,042	0,049	0,045	0,040	0,044	0,033	0,034	0,035	0,034	0,035	0,034	0,035	0,034	0,035	0,034	0,035	0,034	0,035	
Yağın (39)	0,008	0,009	0,009	0,008	0,008	0,002	0,006	0,003	0,007	0,007	0,009	0,009	0,004	0,004	0,007	0,008	0,008	0,008	0,008	0,008	0,008	0,008	0,008	0,008	0,008	0,008	0,008	0,008	
Yağın (40)	0,014	0,017	0,021	0,024	0,025	0,023	0,027	0,027	0,027	0,028	0,033	0,034	0,033	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	0,032	

* Her bir satırın altındaki sütunların toplamı satırın toplamından farklı olabilir (yanlış girilmiştir).

Kaynak: TÜİK'ten Elde Edilen Verilerle İstatistiksel Hesaplamalar.

Ek Tablo 4: Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre Sektör Sınıflandırması

Hammadde Yoğun
Gıda Ürünleri ve İçecek (15) Tütün Ürünleri (16) Ağaç ve Mantar Ürünleri (20) Kok Kömürü, Petrol Ürün. ve Nük. Yakıt (23) Metalik Olmayan Diğer Mineraller (26)
Emek Yoğun
Tekstil Ürünleri (17) Giyim Eşyası (18) Bavul, Saraçlık ve Ayakkabı (19) Metal Eşya Sanayi (Makine, Teçhizat Hariç) (28) Mobilya (36)
Ölçek Yoğun
Kağıt ve Kağıt Ürünleri (21) Basım ve Yayımlar (22) Kimyasal Madde ve Ürünler (24) Plastik ve Kauçuk Ürünleri (25) Ana Metal Sanayi (27) Motorlu Kara Taşıtları ve Römork (34) Diğer Ulaşım Araçları (35)
Farklılaştırılmış ve Bilim Bazlı Sanayi
Makina ve Teçhizat İmalatı (29) Büro, Muhasebe ve Bilgi İşlem Mak. (30) Elektrikli Makina ve Cihazlar (31) Haberleşme Teçhizatı ve Cihazları (32) Tıbbi, Hassas, Optik Aletler ve Saat (33)

Kaynak: OECD (1996)

Bk Tablo 2: Faktör Kalanını Yüklüklerini Çıkarılarak Bulunan*

Sektör	Yıl																											
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hamamlık Yüklüğü	0,148	0,228	0,288	0,220	0,225	0,185	0,164	0,149	0,157	0,152	0,154	0,176	0,171	0,183	0,171	0,172	0,172	0,168	0,165	0,145	0,138	0,130	0,123	0,124	0,125	0,145	0,143	0,140
Çadırların Yüklüğü (15)	0,093	0,104	0,108	0,120	0,114	0,081	0,094	0,095	0,077	0,095	0,089	0,111	0,109	0,107	0,117	0,114	0,113	0,111	0,105	0,081	0,089	0,088	0,084	0,088	0,085	0,082	0,084	0,081
Tiroler Ünlüleri (16)	0,001	0,001	0,001	0,000	0,000	0,000	0,001	0,001	0,000	0,000	0,000	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002
Ağaç ve Meşer Ünlüleri (20)	0,003	0,009	0,014	0,009	0,008	0,006	0,006	0,004	0,004	0,003	0,003	0,002	0,002	0,002	0,004	0,003	0,003	0,003	0,003	0,003	0,003	0,003	0,003	0,003	0,003	0,004	0,004	0,005
Kökümleri, Bıçak Ünlüleri ve Kıkırdak Ünlüleri (23)	0,017	0,030	0,076	0,022	0,039	0,054	0,028	0,026	0,033	0,025	0,025	0,023	0,017	0,012	0,014	0,014	0,012	0,017	0,019	0,013	0,011	0,014	0,009	0,021	0,023	0,027	0,042	0,049
Metelik Çıkarıcılar (24)	0,024	0,025	0,029	0,042	0,024	0,033	0,028	0,024	0,024	0,028	0,024	0,028	0,024	0,028	0,024	0,028	0,024	0,028	0,024	0,028	0,024	0,028	0,024	0,028	0,024	0,028	0,024	0,028
Emek Yüklüğü	0,224	0,271	0,295	0,335	0,398	0,365	0,374	0,410	0,330	0,411	0,423	0,420	0,459	0,446	0,432	0,451	0,459	0,445	0,445	0,445	0,445	0,445	0,442	0,442	0,442	0,442	0,442	0,442
Tekstil Ünlüleri (17)	0,157	0,161	0,170	0,187	0,167	0,175	0,183	0,179	0,195	0,158	0,151	0,151	0,160	0,160	0,172	0,168	0,175	0,180	0,189	0,181	0,174	0,166	0,160	0,160	0,151	0,134	0,127	0,115
Giyim (18)	0,039	0,089	0,088	0,143	0,211	0,147	0,157	0,198	0,172	0,229	0,247	0,245	0,245	0,245	0,261	0,223	0,250	0,221	0,220	0,225	0,210	0,205	0,181	0,191	0,180	0,157	0,144	0,127
Batıl, Sarımsak ve Makaslı (19)	0,000	0,002	0,005	0,005	0,004	0,002	0,008	0,008	0,009	0,008	0,007	0,008	0,000	0,000	0,003	0,009	0,000	0,002	0,001	0,007	0,007	0,007	0,007	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005
Malî İşleri, Sırt Ünlüleri ve Kırık Ünlüleri (28)	0,005	0,003	0,005	0,013	0,009	0,021	0,017	0,020	0,011	0,012	0,014	0,014	0,019	0,017	0,017	0,019	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021	0,021
Mühür (3)	0,003	0,007	0,008	0,007	0,007	0,009	0,009	0,007	0,008	0,003	0,004	0,004	0,005	0,005	0,008	0,008	0,001	0,012	0,005	0,009	0,004	0,004	0,027	0,029	0,030	0,033	0,029	0,031
Çelik Yüklüğü	0,091	0,121	0,167	0,181	0,193	0,229	0,248	0,222	0,235	0,237	0,247	0,236	0,237	0,237	0,232	0,247	0,243	0,241	0,225	0,231	0,224	0,224	0,219	0,219	0,219	0,219	0,219	0,219
Kağıt ve Kağıt Ünlüleri (21)	0,001	0,002	0,004	0,004	0,005	0,005	0,007	0,009	0,007	0,005	0,005	0,005	0,004	0,004	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005
Başmame Ünlüleri (22)	0,001	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
Kıymalı Makine Ünlüleri (24)	0,032	0,034	0,049	0,047	0,045	0,056	0,079	0,080	0,101	0,110	0,081	0,057	0,062	0,065	0,088	0,057	0,057	0,055	0,050	0,049	0,053	0,053	0,046	0,042	0,043	0,041	0,045	0,040
Pasak ve Kırık Ünlüleri (25)	0,008	0,021	0,013	0,021	0,021	0,020	0,017	0,022	0,020	0,015	0,000	0,008	0,000	0,009	0,019	0,021	0,025	0,023	0,025	0,027	0,027	0,030	0,031	0,022	0,033	0,036	0,038	0,039
Anı Meki Ünlüleri (27)	0,005	0,031	0,078	0,036	0,001	0,140	0,133	0,100	0,155	0,149	0,149	0,122	0,115	0,140	0,138	0,112	0,102	0,105	0,085	0,084	0,064	0,066	0,089	0,104	0,120	0,148	0,149	0,158
Mühür (Kıymalı Makine Ünlüleri) (34)	0,022	0,028	0,021	0,011	0,013	0,013	0,008	0,009	0,006	0,005	0,005	0,005	0,005	0,005	0,007	0,007	0,007	0,007	0,007	0,007	0,007	0,007	0,007	0,007	0,007	0,007	0,007	0,007
Diğer İşlem Ünlüleri (35)	0,001	0,004	0,002	0,002	0,003	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
Faaliyetlerin ve Hizmetlerin Sırtı	0,015	0,027	0,043	0,047	0,039	0,075	0,055	0,110	0,065	0,042	0,035	0,064	0,039	0,065	0,070	0,070	0,076	0,091	0,093	0,112	0,111	0,125	0,125	0,140	0,142	0,144	0,148	0,151
Makine ve İşletim Ünlüleri (29)	0,011	0,021	0,028	0,033	0,023	0,056	0,032	0,056	0,038	0,009	0,006	0,020	0,024	0,024	0,031	0,033	0,033	0,040	0,044	0,048	0,052	0,052	0,060	0,049	0,056	0,071	0,075	0,079
Batıl Makine ve Bilgi İşlem Ünlüleri (30)	0,002	0,004	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,002	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
Elektronik Makine ve Çizim Ünlüleri (31)	0,003	0,002	0,004	0,002	0,003	0,012	0,008	0,027	0,018	0,009	0,005	0,008	0,004	0,003	0,004	0,003	0,005	0,030	0,030	0,030	0,031	0,031	0,031	0,027	0,026	0,028	0,035	0,041
Haberleşme Ünlüleri ve Çizim Ünlüleri (32)	0,003	0,002	0,004	0,002	0,003	0,004	0,002	0,003	0,000	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
Titreli Hassas Optik Ünlüleri ve Sektör (33)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,001	0,003	0,002	0,003	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001

* Her sektörün grupları her faaliyet sektörünü temsil eder. Her faaliyet sektörü için bir sektörün yükümlülükleri (oran) olarak hesaplanmıştır. TL için Bk Tablo 1. Veriler, İstatistiksel Yıllık Hedefleri Göstermektedir.

Kariyer Sermayesi ve İstihdam Edilebilirliğin İş Güvencesizliği Üzerindeki Etkisi

Araş. Gör. Dr. Barış SEÇER

Dokuz Eylül Üniversitesi, İ.İ.B.F., Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü.

ÖZET

İş güvencesizliği son yıllarda işgücü piyasasında yaşanan değişimler nedeniyle yaygınlaşmakta ve daha çok araştırılmaktadır. Çalışmada iş güvencesizliği nicel ve nitel iş güvencesizliği olarak alınmıştır. Nicel iş güvencesizliği işi tamamen kaybetme, nitel iş güvencesizliği ise önemli niteliklerini kaybetme korkusudur. Ömür boyu bir veya iki işletmede istihdam edilme yerini daha fazla iş değiştirmeye dayanan bir yapıya bırakmaktadır. Bu nedenle literatürde, çalışanlar için iş güvencesinin yerine istihdam edilebilirlik güvencesi sağlanması önerilmektedir. Bireyin işinin geçici olduğunu kabul etmeli, istihdam ilişkisi sona erdiğinde başka bir işveren için çalışmaya hazır olmalıdır. Böylece çalışanların kendi kariyerlerini kontrol etmeleri ve bu sayede güvencesizlik ile başa çıkmaları beklenmektedir.

Bu durum, bireyin özelliklerini ön plana çıkarmaktadır. Bireyin ekonomik, beşeri, kültürel ve sosyal sermayesinden oluşan kariyer sermayesi, kariyer için kullanabilecek kaynakları göstermektedir. Kariyer sermayesinin her bileşeni kariyeri farklı şekilde desteklemektedir. Kariyer sermayesi düzeyi yüksek olan çalışanın nesnel ve öznel kariyer başarısı da yüksek olmaktadır.

Çalışmanın amacı, bireyin sahip olduğu kariyer sermayesi ve istihdam edilebilirlik düzeyinin iş güvencesizliği üzerindeki etkisini ortaya çıkarmaktır. Bu sayede yeni kariyer yapılarında çalışanların iş değiştirmeye hazır olup olmadıkları anlaşılabilir. Araştırmada anket yönteminden yararlanılmış ve Manisa Organize Sanayi Bölgesindeki işletmelerde istihdam edilen 307 beyaz yakalı çalışan, bu ankete katılmıştır. Çalışmada ileri sürülen ilişkiler, yapısal eşitlik modellemesi (Lisrel 8.54) aracılığıyla incelenmiştir. Modelde kariyer sermayesi algılanan istihdam edilebilirliği pozitif yönde ve yüksek düzeyde etkilemektedir(.73). Algılanan istihdam edilebilirlik değişkeni, nitel iş güvencesizliğini pozitif yönde ve yüksek düzeyde etkilemektedir(.71). Son olarak, algılanan istihdam edilebilirlik nicel iş güvencesizliğini negatif yönde ve orta düzeyde etkilemektedir(-.29).

Anahtar Sözcükler: Kariyer Sermayesi, İstihdam Edilebilirlik, İş Güvencesizliği

The Effect of Career Capital and Employability on Job Insecurity

ABSTRACT

In recent years, job insecurity which becomes prevalent because of the changes in labour market and the replacement of career understanding which implies to belonging to definite company with new career understanding which gives an important responsibility to individuals are parallel developments. These developments require taking more individual responsibility, to